

Handläggare
Johanna Lindeberg**Till**
Kommunstyrelsen Rotel VIII

Remiss av Förslag om ändring av lagen om utbyte av sprutor och kanyler (2006:323)

Remiss från kommunstyrelsen i Stockholms kommun dnr KS 2021/1047

Beslut

Södermalms stadsdelsförvaltning överlämnar kontorsutlåtandet till kommunstyrelsen i Stockholms kommun som svar på remissen av departementspromemorian Förslag om ändring av lagen om utbyte av sprutor och kanyler (2006:232). Kontorsutlåtandet skickas till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Södermalms stadsdelsnämnd har av kommunstyrelsen i Stockholms kommun mottagit departementspromemorian Förslag om ändring av lagen om utbyte av sprutor och kanyler (2006:323) för yttrande senast den 12 oktober 2021. Med anledning av den korta svarstiden besvaras remissen genom ett kontorsutlåtande av Södermalms stadsdelsförvaltning.

Som lagstiftningen ser ut i dag får endast personer som anses bosatta i en region delta i sprututbytesverksamhet i den regionen. I promemorian föreslås en ändring så att den så kallade bosättningsprincipen som återfinns i 6 § Lag (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler tas bort. Det vill säga att kravet på att vara bosatt i en region för att där kunna delta i sprututbytesverksamhet försvinner. Även personer som inte anses bosatta i en region som har beviljats tillstånd för sprututbytesverksamhet skall få delta i sådan verksamhet i den regionen.

Förvaltningen ser fördelar med föreslagen lagändring ur ett smittförebyggande perspektiv men har i dagsläget svårt att identifiera vilka ekonomiska konsekvenser en sådan ändring kan komma att få.

Bakgrund

Regeringskansliet har till Stockholms kommun remitterat promemorian Förslag om ändring av lagen om utbyte av sprutor och kanyler (2006:323). Kommunstyrelsen i Stockholms kommun har

remitterat promemorian till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast den 12 oktober 2021. Södermalms stadsdelsnämnd mottog remissen den 7 september 2021. Med anledning av den korta svarstiden besvaras remissen genom ett kontorsutlåtande av Södermalms stadsdelsförvaltning.

Kommunstyrelsen har även remitterat promemorian till stadsledningskontoret, socialnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd samt Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Stadsdelsdirektörens stab i samverkan med förvaltningens sociala avdelning. Med anledning av den korta svarstiden besvaras remissen genom ett kontorsutlåtande av Södermalms stadsdelsförvaltning. Kontorsutlåtandet anmäls till Södermalms stadsdelsnämnd den 21 oktober 2021.

Ärendet

Förslag om ändring av Lag (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler

Sprututbytesverksamhet

Av regeringens proposition En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken framgår att ambitionen inom svensk narkotikapolitik är ett samhälle fritt från narkotika. I den promemoria som nu gått ut på remiss anges att tyngdpunkten inom ramen för regeringens strategi ligger på förebyggande åtgärder, tidig upptäckt och intervention. Vidare framgår av promemorian att man arbetar för att begränsa tillgång till och förebygga användning av narkotika, erbjuda vård och stöd för missbruk och beroende samt minska skador och dödsfall till följd av narkotikabruk. Den svenska narkotikapolitiken är en del av folkhälsopolitiken och det övergripande målet för folkhälsopolitiken utgörs av att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar skall enligt Smittskyddslag (2004:168) tillgodoses av samhällets smittskydd. Narkotikapolitiken har en nära koppling till hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) fastställer att hälso- och sjukvården skall arbeta för att förebygga ohälsa.

Sprututbytesverksamhet är en del i en beroendevård präglad av ett förebyggande och skadereducerande perspektiv.

Sprututbytesverksamheten bedrivs av regionerna inom ramen för deras hälso- och sjukvård efter tillstånd från Inspektionen för vård

och omsorg (IVO). Av promemorian framgår dock att utbyte av sprutor och kanyler i första hand utgör en smittskyddsåtgärd och att utbyte av sprutor och kanyler inte utgör en verksamhet som definieras som hälso- och sjukvård då det inte är en vårdande eller behandlande insats. Sprututbytesmottagningarna kan dock bidra till att göra hälso- och sjukvård mer tillgänglig för den som uppsöker mottagningarna samt motivera deltagare i sprututbytesverksamheten till behandling och sociala insatser mot missbruk och beroende vilket, som det får förstås av promemorian, sker vid samtliga sprututbytesmottagningar. Sprututbyte med exempelvis testning och rådgivning utgör i den bemärkelsen såväl en smittskyddsfråga som en hälsofråga. Enligt promemorian finns det, baserat på en skattning från år 2013, 8 000 personer spridda över hela landet som injicerar droger.

I promemorian anförts att personer som injicerar droger utgör en utsatt och sårbar grupp samt att gruppen jämfört med befolkningen i stort löper högre risk att drabbas av både smittsamma och icke smittsamma infektionssjukdomar som kräver behandling. Delning av icke sterila injektionsverktyg utgör enligt promemorian den främsta orsaken till att hepatit och hivinfektion sprids inom gruppen men att det genom tillhandahållande av sterila injektionsverktyg går att reducera riskbeteenden, minska antalet nya fall av hepatit och hiv samt stärka en persons eget skydd vid eventuella sjukdomsutbrott. Av promemorian framgår att erfarenheterna av sprututbytesverksamheterna är goda, särskilt sett ur ett smittförebyggande perspektiv.

Lagändringar

Lag (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler reglerar verksamheten med utbyte av sprutor och kanyler i syfte att förebygga spridning av blodsmitta så som hiv, hepatit och andra blodburna infektioner bland personer som missbrukar eller är beroende av narkotika. Den 1 mars 2017 trädde ett par ändringar i Lag (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler i kraft. Syftet med lagändringarna var att förbättra tillgången till sprututbyte i hela landet. Ändringarna innebar att ansvaret för sprututbytesverksamheterna renodlades till regionerna samt att den tidigare åldersgränsen sänktes från 20 till 18 år. I slutet av år 2019 presenterade Socialstyrelsen en uppföljning av ändringarna i lagen. I rapporten Ändringar i lagen om utbyte av sprutor och kanyler – Förslag till systematisk och samordnad uppföljning av sprututbytesverksamhet i Sverige framgår bland annat att Socialstyrelsen föreslår att bosättningsprincipen tas bort. Enligt Socialstyrelsen anses principen utgöra ett hinder för personer att

besöka sprutbytesverksamhet utanför sin hemregion vilket kan försvåra ett effektivt smittskyddsarbete. Möjligheten för individen att skydda sig själv och andra mot smitta skulle enligt Socialstyrelsens rapport öka om bosättningsprincipen togs bort.

I linje med Socialstyrelsens förslag föreslås i nu aktuell promemoria att bosättningsprincipen som återfinns i 6 § Lag (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler tas bort. Som bestämmelsen är utformad idag får endast personer som anses bosatta i en region som har beviljats tillstånd för sprutbytesverksamhet delta i sprutbytesverksamhet i den regionen. Ändringen innebär att även personer som inte anses bosatta i en region som har beviljats tillstånd för sprutbytesverksamhet får delta i sådan verksamhet i den regionen.

Synpunkter och förslag

När det gäller den aktuella målgruppen är det socialtjänstens uppdrag att motivera och medverka till att medborgare som har en beroendeproblematik deltar i sådana verksamheter som sprutbytesverksamhet.

Förvaltningen delar i sak det som förs fram i promemorian om att ett borttagande av bosättningskravet innebär en harmonisering av sprutbytesverksamheten och hälso- och sjukvården. Utbyte av sprutor och kanyler inom sprutbytesverksamheterna är i första hand en smittskyddsåtgärd och sprutbytesverksamhet får endast bedrivas av regioner inom ramen för deras hälso- och sjukvård efter det att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) givit tillstånd till verksamheten. Förvaltningen anser i likhet med vad som förs fram i promemorian att sprutbytesverksamheten framför allt utgör en skademinskande insats i arbetet med att minska smittspridningen av allmänfarliga sjukdomar i samhället.

När det gäller eventuella kostnadsökningar med anledning av föreslagen lagändring i promemorian anges att man har svårt att bedöma huruvida antalet besökare bosatta i andra regioner än den egna kan komma att öka vid sprutbytesmottagningarna. Förvaltningen menar att frågan behöver belysas ur vistelsekommunens ansvar. Vistelsekommun är den kommun där den enskilde befinner sig när denne ansöker om stöd och hjälp eller det på annat sätt framkommer att personen behöver stöd och hjälp från kommunen. Grundprincipen om vistelsekommunens yttersta ansvar kvarstår vilket innebär att den enskilde alltid skall kunna garanteras omedelbar hjälp oavsett i vilken kommun denne befinner sig i när behovet inträder. Om det råder oklarheter kring vilken

kommun som är ansvarig har vistelsekommunen ansvar för alla insatser, inte enbart för de insatser som föranleds av en akut situation. Vistelsekommunen har alltså ansvar till dess att det är klarlagt vilken kommun som kan anses vara bosättningskommun. Den förändring i lagstiftningen som föreslås kan medföra ett ökat antal individer som aktualiseras vid socialtjänsten för såväl akuta som andra kostnadsdrivande insatser vilka kan komma att öka. Så torde vara fallet även i andra stadsdelar och kommuner där sprututbytesmottagningar är belägna.

Sammanfattningsvis ser förvaltningen fördelar med föreslagen lagändring ur ett smittförebyggande perspektiv men har i dagsläget svårt att identifiera vilka ekonomiska konsekvenser en sådan ändring kan komma att få.

Ann-Christine Jenvén
Stadsdelsdirektör

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef

Bilagor

1. Förslag om ändring av lagen om utbyte av sprutor och kanyler (2006:323).

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Ann-Christine Jenvén, Stadsdelsdirektör	2021-10-07
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2021-10-07